

Yel tãodse Biyoteknolozi wɛɛngɛ

**Biyoteknolozi biis tolɓ yel fãã sɛn yaa toto yuum 2012.
A kiliv Jams sɛn yaa ISAAA lugũnd ne a taor soaba.**

***Sebgulsda rika sebkãnga n na waog naong rãmba, la sɛn pa rit
b sɔma ne b buvd sɛn viiba.***

Biyoteknolozi wã put tara yalgr bala. A sɛn ra zems ɛgtar millyõ a yebre la tuus kobs sopoe yuum 1996 wakatã, a taa ɛgtar millyõ koabg la *piu sopoe*(170), yuum 2012 wakatã.

Sɛn tigɛn n yuud yaa yuum 2012 wakatã, tɪ biyoteknolozi ɛgtar millyõ 170 la tuus kobstãn lab bud dũni wã fãã . Rat n yeelame tɪ ɛgtar koab pugɛ yuumd fãã, ɛgtar a yoob n paase. A sɛn paasã taa millyõ 10 la tuus kobstãn, sɛn mak ne ɛgtar 160 b sɛn bud yuum 2011 wakatã.

Yuumd 2012, yɪ biyoteknolozi wã yuumde. T'a sɪd yãã budb wusgo. Rɛ kita me t'a yɪ kood kaodba sɛn sakɛn deg tuulga, kooda fãã suka, a sɛn tar yõõda yĩnga.

Sɛn sing ne yuumd 1996, n wat yuumd 2012 wakato, kaodb sɛn ta millyõ rãmb sɛn be tɛms 30 sɛn be dũni wã fãã pũgɛ yãka b yaam n buvd biyoteknolozi wã bõ-bũud sɛn ta ɛgtar millyõ koabga, rat n yell tɪ ɛgtar millyard la pusuka. Woto yuuda Èta Zini bɪ Cine tɛngã yalɛm. Rɛ wilgda me tɪ kaodb millyõ ka teka kɪssa sɪd tɪ biyoteknolozi wã bõ-bũud tõɛn sõnga kobã n kaose, laa wãne yõõd la yidgrɪ.

Tɛmsa yiibu, Suudã ne Kuba buda biyoteknolozi wã lamd ne a kamaa n buudu 2012 yuumde. Almaye ne Suɛd patõgɛn n bud biyoteknolozi wã poam-la-tɛɛra yuur sɛn ya Amflora yuumd kãng ye, t'a raaga ra boogame. Polõõye basa biyoteknolozi wã kamaana tɪ tn kãng goosnɛɛra yɪsa noor sɛn gɪdɪda buudbo.

Tɛms 28 n koo biyoteknolozi wã bõ-bũudũ yuumd 2012, bãmb suka tɛms 20 yaa tɛms sɛn baod yidgrɪ, a 8 wã yaa tɛn bɛd sɛn zoɛ n yuudgrɪ. Sãn mak ne Yuumd 2011 wakato ra yaa tɛms sɛn baod yidgrɪ bam 19, ne tɛms sɛn zoe n yidgrɪ bam 10 n ko biyoteknolozi wã bõbũudũ.

Yuumd 2012 wakatã, al Kakoaadba bãmb millyõ a 17,3 la tuus kobstãn n ko biyoteknolozi wã bõ-bũudũ. Woto ya bam tuus 600 n yid yuum 2011. Bam sũka koabg pũgɛn 90 ya taalse sɛn yit nand tɛmsɛn. Kakoaadba bamba ta millyõ 15. Bam wusg yita Sine (millyõ 7,2) la Inde (millyõ 7,2). Kakoaadba bamba sɛn lagɛm taba koome biyoteknolozi wã lamd tita ɛgtar millyõ 15, lamd kãnga yõda yĩnga.

Woto yaa pipi tɛn-bõonsa biyoteknolozi wã vɛnema sɛn yuug tɛn-bɛdã. Sida ɛgtar koabg pugɛ bam koo 52 ti tɛn-bɛdã koo 48. 2012 yuumdã, biyoteknolozi wã kooba pang pasa nora a tãn ta yalma pass nora nuu tɛn-

bõonsa pugē n yūd tēn-bēdā pugē. egtar koabg pugē tēn-bõonsa koo bam 11 ti fān ya egtar millyō 8,7; tēn-bēdā koo 3 rat ti fān ya egtar millyō 1,6. Masā wā Biyoteknolozi wā niingda bana wusgo ka buu yed pugē. Yuumd 2012, tēms 13 būda Biyoteknolozi wā bōbūūdū sēn tar bana a yūb bē a tāabo. Kōta raod ti d bang ti tēms 13 sūka, tēms 10 yaa tēms sēn baod yūdgrī tī tēms a tāaba yaa tēms sēn zoe yūdgrī.

Sēn sūng ne yuumd 2009, Berezil tōe maka wa biyoteknolozi wā mansini n takd tēmsa gūl fāa. 2012 yuumba bāmb tuka pu-bēda sēn tōe n ta egtar millyō 36,6, rē zūuga tēn kang sēn koo 2011 yuumba n ta egtar millyō 6,3. A makre egtar koabg pugē, egtar pīsī la ye n lūgī.

A merk-tēng lū tēmsa fāa taore, al sūngrē n tāng masā, ne biyoteknolozi wā kood budbo wēngē. Yuumd 2012 b koo egtar millyō 69,5. Tēn kanga biyoteknolozi wā bō-būūdū koabg pugē neba saka bam 90. 2012 yuumdā, a Merka tēnga yū ware, kamaana kongrā koabg pugē ta pīsī la ye (21) ti sooza wā ta pūg la yī (12). Kanada tēnga rāmb koo sēn ta egtar millyō a 8 la pusuka, tī b le sak biyoteknolozi bō-būūdū. Koabg zugu a sakra yaa 97 la pūsuka.

Ēnd tēnga koo biyoteknolozi wā laamd sēn ta egtar millyō pūg la tus koms nū (10,8), t'a sakra t'a 93 koabg zugu, tī Sinoomba tēngē, koadba bāmb millyō a 7 būda laamda sēn ta egtar millyō a 4, ne 80 sakre koabg zugu. Koad fāa būda egtar pusuka. Sēn sūng ne Yuumd 2002 n wat 2011, Ēnd tēnga paama ligd sēn ta milliar 12,6 dollara ligdi ne biyoteknolozi wā lamda koobo. Yuumd 2011 pugē wā bala b paama ligd sēn ta milliar 3,2 dollara ligdi.

Afrik tēnga ketē kēngda taoor, ne Afrik du Sid tēnga , tī bāmb būda biyoteknolozi wā bōbūūdū sēn ta egtar tus kombs soobe sūngrē wā la masa a ta egtar millyō a yūib la tus kombs wē (2,9). Suudā waa n paasa Burkina Faso a ne Egipt, tī lebg tēmsa a naas sēn but biyoteknolozi wā kood Afrik tēnga pugē.

Nasar tēmsa nū n kood biyoteknolozi wā kamaana sēn ka zoeta zanzū wā egtar tus koabg la pīsī la wē la kāagētīndi (129,071), n kīt ta vēnma paasgā t'a 13 koabg zugu yuumd 2011 wakato. Yaa Ēspaēy tēnga n takd Nasar tēmsa biyoteknolozi wā bō-būūdū koob wēngē. Yuumd 2012 b koo biyoteknolozi wā kamaana sēn ka zoeta zanzū wā egtar tus koabg la pūg la yobe. Woto zu yuumd 2011 koabg zugu ne 20

Sēn sūng ne Yuumd 1996 n ta Yuumd 2011, biyoteknolozi wā koobā songda rūba na sek nebā, koobā na koasēn zāage la wakata teongā na kologwego. Rē fāā : ne koodā yōōd pasgo, ne ligd sēn t'a milliar 98 la millyō 200 a merkatēng ligdā ; ne pēms noogā baoobo n tongē bass tūm sēn puusda koodā tī ta kilū millyō 473 , yuumd 2011 bala a fāāga pēmsma ne bug zōse (CO2) kilū milliar 23 la millyō 100 (23,1).

Sã dik makre, ya wa sën nã yããk mobil millyõ 10 la tus kombs yí saõ wã zutu ; ne tën-peelma la weoga bon vüli wã koglgo n fããg weog egtar millyõ 108 la tus kombs sopoe ; ne sõgën zab ne naõõga n kit tí neb sën yíid millyõ 15 lab zags ramba paam paõõgo n yí naõõga pugë. Fãã yíida neb millyõ 50 b sën mi tib be duni naõõ-bëda suka m pam songre.

Biyoteknolozi wã koobã tara yõõdo la a ka tuõin man fãã ye, ya tilar tib paas koob tuum paala a taaba. Ne makre wala koodë n lebgd putã, wala gusid zanzu la mõõga pããgã ya soma ne Biyoteknolozi wã koobã n yíid ko zalgã.

Biyoteknolozi wã zu-loees ketë ya a mìnima sën na ka sek gilã yíinga, ne gwela sën na ka bii zãga sìn tũd ne noríkr sèba mánegr lab zúndgu. Toga me tib rik noy sën tũd soe, n tar panga tib ligda ka toog ye, tën- bõonesa yíinga sën ya b noong rãmba n be yíidgra pugë.

Yuumd 2012 pugë wã biyoteknolozi wã bõ-bũũdũ fãã ligdi ra ta a milliar 15 a Merkatëng ligdi.

Beog yíing ganegre : ya tẽmb ne guusgu ti yumd yumd pasga na booga me boe yíinga biyoteknolozi wã bõ-bũũdũ fãã neb wusg zoe kodb lame tën-bëda a ne tën-bõonega pusë.

ISAAA wã yaa sul sën ka baod arzek ye, yaa goosner la nizaals sula n sõõgda a tuuma wëngë. Biyoteknolozi wã egtar damba fãã sën be ISAAA sèba pusën b sõda vuugri a ka naag ne Biyoteknolozi wã kooda bãna fãã ye. Yãm sãã datën m pam Biyoteknolozi wã kibe wã n yíid woto, be gwess ISAAA sèbr sën guuls tí: ISAAA brief 44 "Global Status of Commercialized Biotech/GM Crops: 2012" a Klive james sën guulsé. Yam sãã dat kibe n pass bí tígën gwess ISAAA internet zaka puga : <http://www.isaaa.org> wala bol ISAAA AfriCenter Office telefona n ya: +254 20 4223618, mail ya. africenter@isaaa.org